

▪ august–noiembrie 2010

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

GUVERNUL
ROMÂNIEI

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Ciobanu, Vasile–Sorin Radu (coord.): *Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX*, vol. 5. Sibiu: Editura Techno Media, 2010.

Din cuvântul introductiv: „Interesul sporit din ultimii 20 de ani pentru trecutul minorităților naționale din România este demonstrat, încă o dată, de simpozionul ale cărui comunicări le reunim în prezentul volum, al V-lea într-o serie începută în anul 2006. Cele 37 de texte din paginile următoare relevă faptul că cercetătorii din România, dar și din alte țări, în cazul de față Germania, Ucraina și Republica Moldova, găsesc noi și noi aspecte, momente, evenimente, personalități, explicații și interpretări pentru fapte mai mult sau mai puțin cunoscute ori chiar inedite. Investigațiile întreprinse în arhive, în presa vremii, între participanții la evenimente, în biblioteci au fost valorificate în comunicările de față. Preocupările pentru minoritățile naționale și trecutul lor, pentru relațiile interetnice, pentru politicile partidelor și ale guvernelor României secolului XX față de minorități s-au manifestat în aproape toate centrele universitare din țară. Cercetătorii, membrii corpului didactic universitar din România și doctoranzii care au răspuns invitației noastre sunt din București, Cluj-Napoca, Iași, Oradea, Timișoara, Târgoviște, Târgu Mureș și Sibiu. Lor li s-au alăturat colegele și colegii din Cernăuți, Chișinău și Mainz. [...] În cadrul tematicii largi a simpozionului s-au prezentat și în acest an comunicări vizând evoluția minorităților, începând din secolul al XIX-lea, până astăzi. Au fost abordate politica unor partide politice și guverne față de minoritățile naționale, relațiile interetnice, dar și alte aspecte.” (p. 9)

▪ studii, articole

Achim, Viorel: *The Roma Organizations and their Relations with the Romanian Politics in the 1930s* [Organizațiile rome și relațiile lor cu politica română în anii 1930]. In: *Nouvelles Études d'Histoire*. Vol. XII. Publiées à l'occasion du XXIe Congrès International des Sciences Historiques, Amsterdam, 2010. Volume publié par les soins de Dan Berindei. București: Editura Academiei Române, 2010, p. 85–102.

Abstract. Articolul se ocupă de relațiile care au existat în anii '30 ai secolului trecut între organizații, liderii romi și mediile politice românești. Cele două organizații ale romilor care au acționat la nivel național – Asociația Generală a Țiganilor din România (AGȚR) și Uniunea Generală a Romilor din România (UGRR), ambele înființate în 1933 –, dar și alte organizații rome mai mici, nu s-au implicat în politică în mod direct, dar au avut mai tot timpul contacte cu unii politicieni și unele partide politice românești. Notoriu este sprijinul electoral pe care UGRR l-a dat în 1937 Partidului Național Creștin condus de O. Goga și A.C. Cuza. Relații bune au avut liderii romi și cu Mișcarea legionară. Aceste relații se explică nu numai prin interesele liderilor romi, care au știut să negocieze voturile romilor, ci și prin percepția cu privire la țigani (romi) existentă la nivelul clasei politice românești. Țigani (romii) nu erau văzuți ca o minoritate etnică în adevăratul sens al cuvântului și în România Mare nu a existat o politică specială față de această populație. Această colaboare nu înseamnă însă că romii au influențat agenda politică a României în perioada interbelică.

Haldenwang, Sigrid: „Zu Deisam”, den damit gebildeten Komposita und dem Verb „deisamen” im Siebenbürgisch-Sächsischen [Cuvântul „aluat”, referitor la lexemele compuse formate cu acest lexem și la verbul care provine de la acest lexem]. In: *Germanistische Beiträge*, Nr. 27, Lucian Blaga Universität (Lehrstuhl für Germanistik), Universitätsverlag Sibiu/Hermannstadt, 2010, p. 161–175.

Abstract. Articolul publicat în revista Catedrei de germanistică a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu este scris de către lexicografa dr. Sigrid Haldenwang, coordonatoarea colectivului care elaborează *Dicționarul graiurilor săsești din Transilvania* în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane – Sibiu. Scopul acestui proiect amplu este tezurizarea dialectelor săsești din Transilvania și cunoașterea lor; bază de date pentru cercetări interdisciplinare și pentru cunoașterea interferențelor culturale româno-săsești și maghiaro-săsești.

Ittu, Gudrun-Liane: Aus der Geschichte des evangelischen Waisenhauses in Hermannstadt (1753-1948) [Din istoria orfelinatului evanghelic din Sibiu (1753-1948)]. In: *Historia Urbana*, tom XVIII, 2010, p. 183–191.

Abstract. Fondatorii așezământului sibian s-au ghidat după principiile pietistului August Hermann Franke (1663-1727), întrucât ideile acestui curent religios erau destul de răspândite în Transilvania. În conformitate cu acestea, ocrotirea orfanilor nu se făcea numai pentru a le da posibilitatea ca mai târziu să se descurce în viață, adică să fie utili societății, ci se urmărea prioritar dezvoltarea lor spirituală. Orfelinatul sibian, născut dintr-o inițiativă particulară, a devenit în timp un bun al comunității protestante, comunitate care, din milă creștinească sau din nevoia de reprezentare, s-a simțit responsabilă pentru bunul mers al instituției. Astfel, numeroși cetățeni au făcut donații în bani sau produse și au înzestrat instituția cu legate testamentare. Instituția a funcționat fără întreruperi de la fondarea sa până în 1948, an în care a fost naționalizată.

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Duminică, Gelu–Ana Ivasiuc: O școală pentru toți? Accesul copiilor romi la o educație de calitate. Raport de cercetare. București: Vanemonde, 2010.

Abstract. Raportul prezintă rezultatele unei cercetări derulate de Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună” cu sprijinul reprezentanței UNICEF România, în 100 de unități de învățământ din România cu ponderi diferite de elevi romi, între aprilie 2009 și mai 2010. Scopul cercetării a fost, în primul rând, de a evidenția, prin măsurarea unor indicatori de calitate a învățământului, corelațiile dintre ponderea de elevi romi și calitatea inputurilor educaționale.

Astfel, raportul a scos în evidență un deficit clar de calitate în școlile cu peste 50% romi, unde valorile unor indicatori referitori la resursele umane și dotările materiale sunt invers proporționale cu ponderea copiilor romi. Studiul a evidențiat de asemenea persistența unor tipare de discriminare a romilor în rândul cadrelor didactice, uneori mascate de apariția unui discurs „corect”, precum și persistența fenomenului de segregare a copiilor romi. Un alt rezultat al cercetării a fost deconstrucția a două din cele mai persistente stereotipuri legate de participarea romilor la educație. Contrar celor afirmate de opinia publică, fenomenul de căsătorie timpurie este statistic nesemnificativ (în jur de 4%) și doar 10% dintre părinții romi manifestă atitudini negative față de educație. În sfârșit, o altă concluzie a studiului evidențiază neclaritățile de definire și raportare a abandonului școlar, precum și totala lipsă a unor strategii de prevenire a acestui fenomen, nu în ultimul rând datorate lipsei unui dialog intercultural între cadrele didactice, părinții și elevii romi.

Raportul îl puteți vedea: [http://www.agentiaimpreuna.ro/files/O_scoala_pentru_toti.pdf], 2010-11-27.

▪ simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshop-uri

Între 11–13 noiembrie 2010, la Sibiu s-a organizat **simpozionul științific** intitulat **Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX**, ediția a IV-a.

Descriere. Simpozionul științific a fost organizat de către Guvernul României – Departamentul pentru Relații Interetnice, Asociația „Cercetarea Sibiană”, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Istorie și Patrimoniu „Nicolae Lupu” și Academia Română – Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu. În cadrul evenimentului s-au realizat comunicări și dezbateri științifice în șase sesiuni, respectiv lansări de cărți și reviste. Pentru lista participanților, datele de contact și titlul lucrărilor prezentate vedeți programul simpozionului:

[<http://www.ulbsibiu.ro/myaccount/src/file.php?file=file1&news=true&id=1315>], 2010-11-27.

În 19 noiembrie 2010, la Cluj-Napoca s-a desfășurat **conferința internațională** intitulată **A 20. század (biografikus) története/Narațiuni (biografice) din secolul 20/(Biographical) Narratives of the 20th Century**.

Descriere. Conferința internațională cu participanți din România, Ungaria, Polonia și Austria a fost organizată de către Catedra de etnologie și antropologie maghiară a Universității Babeș–Bolyai, Asociația MTA–KAB și Asociația Etnografică „Krizsa János”. Programul conferinței și abstractele lucrărilor prezentate (în limba maghiară, română sau engleză) se găsesc la [<http://www.neprajztanszek.ro/index.php?nyelv=magyar&oldal=hirek>],

respectiv [<http://www.neprajztanszek.ro/index.php?nyelv=magyar&oldal=rendezvenyek&belso=a-20-szazad-biografikus-tortenetei-nemzetkozi-konferencia-1&belso1=resztvevok-kivonatok>], 2010-11-27.

Între 19–20 noiembrie 2010, în cadrul **sesiunii Catedrei de germanistică a Universității „Lucian Blaga”** din Sibiu, dr. Gudrun-Liane Ittu a prezentat comunicarea cu titlul *Vom Ministerialrat, geschätzten Publizisten und Übersetzer zum mittellosen Bittsteller: Viktor Orendi-Hommenau (1870-1954) im Jahre 1944* [De la consilier ministerial, reputat publicist și traducător la petiționarul lipsit de mijloace financiare: Viktor Orendi-Hommenau (1870-1954) în anul 1944].

Abstract. Analizând un fond epistolar aflat în colecția de manuscrise a Bibliotecii Brukenthal, autoarea aduce un plus de cunoaștere la biografia reputatului traducător a lui Eminescu și a altor poeți români. Epistolele redactate la începutul anului 1944 se referă la donații făcute bibliotecii, iar din scrisoarea din 13 decembrie aflăm că situația materială a poetului devenise deplorabilă, astfel că era nevoit să solicite ajutorul unor prieteni precum dr. Rudolf Spek, directorul de atunci al Muzeului Brukenthal din Sibiu.

În 22 noiembrie 2010, la Cluj-Napoca s-a desfășurat **conferința** intitulată **Tudománytörténeti konferencia [Conferință despre istoria etnografiei]**.

Descriere. Conferința a fost organizată de către Universitatea Babeș–Bolyai, Facultatea de Litere, Catedra de etnologie și antropologie maghiară, Secția de Etnografie și Antropologie a Asociației MTA–KAB și Asociația Etnografică „Krizsa János”. Programul conferinței (în limba maghiară) îl puteți vedea:

[<http://www.neprajztanszek.ro/index.php?nyelv=magyar&oldal=hirek>], 2010-12-05.

În 23 noiembrie 2010, la invitația Asociației Etnografice „Krizsa János” (Cluj-Napoca) dr. Pozsgai Péter, profesor la Universitatea Corvinus din Budapesta a susținut două **comunicări științifice**.

Descriere. Titlul primei prezentări a fost: *Lükő Gábor, exploratorul epicii arhaice maghiare „pierdute” – metodologia folcloristicii comparate în opera lui Lükő Gábor (importanța poeziei populare arhaice românești în cercetarea rădăcinilor obi-ugrice ale epicii arhaice maghiare)*. Comunicarea a doua a fost intitulată: *Etnografia așezărilor și societății ceangăilor din Moldova: rezultatele cercetării de teren efectuată de către Lükő Gábor între anii 1932–1933, în special cu privire la satele de ceangăi din nordul Moldovei (lugani: rezultatele unei monografii etnografice începute)*.

▪ expoziții

În 5 octombrie 2010, la sediul Asociației Etnografice „Kriza János” (Cluj-Napoca) a avut loc **vernisajul expoziției *In memoriam Orosz Endre*** elaborată de către studenții etnologi (anul III) ai Catedrei de etnologie și antropologie maghiară, sub îndrumarea muzeologului Tötszegi Tekla. Organizatorii acestui eveniment au fost Catedra de etnologie și antropologie maghiară al Universității Babeș–Bolyai și Asociația Etnografică „Kriza János”.

În 23 octombrie 2010, la sediul Asociației Etnografice „Kriza János” (Cluj-Napoca) a avut loc **vernisajul expoziției *Lükő Gábor: A magyar művészet évezredei*** (Lükő Gábor: Mileniile artei populare maghiare), realizat de către Kemény Gyula și Pozsgai Péter. Vernisajul a fost deschis de Tánzos Vilmos. Cu această ocazie a avut loc vizionarea filmului documentar „...és rólam feledkezzetek el.” *Lükő Gábor a moldvai csángóknál (1932–33)* [„...iar de mine să uitați.” Lükő Gábor la ceangăii din Moldova (1932–33)], după care Pozsgai Péter (Universitatea Corvinus din Budapesta) a prezentat volumele apărute în seria *Lükő Gábor Művei* [Opera lui Lükő Gábor].

▪ anunțuri

În data de 10 decembrie 2010, la Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu se va desfășura **sesiunea anuală *Științele umaniste în mileniul III***, la care sunt invitate toate instituțiile de cultură din oraș. Unele comunicări se vor referi și la aspecte ale istoriei minorității germane din România. Pentru informații contactați secretariat@icsusib.ro.

Lucrările științifice recent apărute și evenimentele de importanță majoră în domeniul cercetării minorităților naționale din România incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Informații detaliate în legătură cu acest proiect se găsesc pe pagina de internet ISPMN [<http://ispmn.gov.ro/>].